

Regionų komiteto nuomonė. Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystė

(2013/C 17/10)

REGIONŲ KOMITETAS

- pripažinti svarbų vietos ir regionų valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų vaidmenį siekiant sėkmingos Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystės;
- vietos ir regionų valdžios institucijas visapusiškai įtraukti į valdymo struktūras, skirtas šiai iniciatyvai skatinti ir stebėti;
- apibrėžti sąvokas „didinti našumą“ ir „mažesnėmis sąnaudomis pagaminti daugiau ir geresnės produkcijos“;
- kadangi EIP turėtų nagrinėti toliau nurodytus klausimus, leisti atsižvelgti į platų klausimų, susijusių su pirmine gamyba, išteklių valdymu, bioekonomika, tiekimo grandine, kokybe, maisto sauga ir vartotojais, spektrą;
- pirmenybę teikti inovacijų programoms, užtikrinančioms žemės ūkio veiklos visoje Europoje išsaugojimą, užtikrinant, kad būtų įtraukti gyvulininkystės ūkių regionams, priemiesčiams, gamtinių kliūčių turinčioms teritorijoms ir vietos ūkių teritorijoms naudingi moksliniai tyrimai;
- pirmenybę teikti principą „iš apačios į viršų“ atitinkančioms MVĮ inovacijų iniciatyvoms, o ne pramonės iniciatyvoms, kad būtų atkurta šiuo metu dėl skirtingų organizacinių lygmenų ir pajėgumo sutrikusi dalyvavimo pusiausvyra;
- toliau stengtis gerinti pirminių gamintojų padėtį maisto produktų gamybos, perdirbimo ir platinimo grandinėje;
- suteikti galimybę veiklos grupėms taip pat naudotis EŽŪFKP parama padengiant pirmines sąnaudas, pavyzdžiui, nustatant metodą, kaip spręsti techninį ar mokslinį klausimą arba pasinaudoti inovacija ir žinių tarpininko paslaugomis.

Pranešėjas	Henk BRINK (NL / LDAE), Drentės provincijos vykdomosios tarybos narys
Pamatinis dokumentas	Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystės COM(2012) 79 final

I. UŽDAVINIAI IR TIKSLAI

REGIONŲ KOMITETAS

Strategijos „Europa 2020“ pavyzdinė iniciatyva „Inovacijų sąjunga“

remia pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“ ir supranta, kad:

1. jei Europa nori išlikti pasaulinės konkurencijos sąlygomis, ji turi dėti daugiau pastangų, kad išlaikytų ir gerintų savo poziciją prekybos, pramonės subjektų lyderystės ir mokslo bazės tobulinimo srityse;

2. pasaulyje vertinamos Europos žinios apie tvarią maisto gamybą, įskaitant žinias apie ūkių valdymą, IRT sprendimus, maisto saugą, žemės ūkio biotechnologiją, augimo technologiją, pasėlių apsaugą, vandenį, likutines medžiagas, energijos ir atliekų tvarkymą ir žemės ūkio sociologiją. Jos turi didelį rinkodaros potencialą sparčiai besiformuojančiose ir besivystančiose rinkose Europoje ir už jos ribų;

3. norint sėkmingai pasinaudoti šiomis žiniomis, Europai reikia: 1) daugiau novatoriškų MVĮ, kad būtų skatinamas augimas ir kuriamos darbo vietos, 2) didesnių privačių investicijų, 3) esamų ir besiformuojančių sektorių inovacijų, 4) įvairių sričių specialistų bendradarbiavimo randant pažangiausias sprendimus ir 5) suinteresuotųjų subjektų, kurie norėtų išbandyti, pademonstruoti ir patobulinti daug žadančius sprendimus.

Uždaviniai žemės ūkio, maisto saugos ir gamtos išteklių srityse

pažymi, kad:

4. šiuo metu pasaulis susiduria su įvairiausiais ir svarbiais iššūkiais: nuolat augančiu gyventojų skaičiumi ir augančia perkamąja galia, mitybos pokyčiais ir didesne pirminių produktų paklausa, taip pat klimato kaitos keliama grėsme pasaulio žemės ūkio gamybos pajėgumui;

5. be šių iššūkių dar kyla grėsmė, kad pasaulis pritrūks maisto, pašarų, iškastinio kuro, pagrindinių produktų, pluošto ir gėlo vandens, didėja dirvožemio degradacija, mažėja biologinė įvairovė, didėja finansų rinkų žlugimo, politinės pusiausvyros sutrikimo ir ginkluotų konfliktų rizika;

6. ateityje žemės ūkyje ir maisto tiekimo srityje būtina taupiau naudoti vandenį ir iškastinį kurą, naudoti mažiau trąšų ir fitosanitarinių produktų, siekti didesnės įvairovės ir sumaniau kurti lauko kultūrų auginimo, gyvulininkystės, organinių atliekų tvarkymo, liekamosios energijos ir atsinaujinančiosios energijos gamybos sinergiją;

ir pabrėžia, kad:

7. valstybės narės ir suinteresuotieji subjektai ne kartą išreiškė didelį susidomėjimą inovacijų žemės ūkyje skatinimu visoje Sąjungoje. 2008 m. birželio 20 d. Europos Vadovų Taryba jau nurodė, kad „reikia toliau diegti žemės ūkio gamybos inovacijas, vykdyti mokslinius tyrimus ir užtikrinti technologinę plėtrą, visų pirma siekiant gerinti energijos vartojimo efektyvumą šiame sektoriuje, didinti našumo augimą bei gebėjimą prisitaikyti prie klimato kaitos“;

8. panašias išvadas padarė ir ūkininkų organizacijos ir Žemės ūkio rūmai; Kanų Didžiojo dvidešimtuko (G20) deklaracijoje pabrėžiama būtinybė investuoti į žemės ūkio mokslinius tyrimus ir inovacijas.

Todėl Regionų komitetas:

9. palankiai vertina Komisijos iniciatyvą skatinti inovacijas žemės ūkyje sukuriant konkrečią Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystę ir siekiant jos dviejų pagrindinių tikslų: 1) padėti žemės ūkiui tapti našesniu ir veiksmingesniu (iki 2020 m. pastaruoju metu užfiksuoto našumo mažėjimo tendenciją nukreipti priešinga linkme) ir 2) skatinti tvary žemės ūkio vystymąsi (iki 2020 m. užtikrinant tinkamą žemės naudojimą);

10. visų pirma palankiai vertina tai, kad tarp sričių, kuriose leidžiama bendradarbiauti (t. y. horizontalusis ir vertikalusis tiekimo grandinių subjektų bendradarbiavimas steigiant logistikos platformas, siekiant propaguoti trumpas tiekimo grandines ir vietos rinkas, ir vietos lygmens skatinimo veikla, susijusi su trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų kūrimu), minimos vietos žemės ūkio ir maisto sistemos;

11. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą moksliniams tyrimams ir inovacijoms apsirūpinimo maistu, bioekonomikos ir tvaraus žemės ūkio srityse skirti 4,5 mlrd. eurų (pagal programą „Horizontas 2020“);

12. pritaria, kad BŽŪP lėšomis, kartu su bendrosios mokslinių tyrimų programos lėšomis, reikėtų remti Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystę siekiant užpildyti spragą tarp mokslinių tyrimų pasaulio ir ūkininkavimo praktikos;

13. mano, kad būtina žemės ūkio sektoriaus perėjimą lėmė tai, kad ištekliai turėjo būti kuo skubiau pradėti naudoti efektyviai; dėl to pirmiausia bus pradėta gaminti ne tik daugiau maisto produktų tausesniu būdu, bet ir pradėta teikti didelę skirtingų visuomeninių paslaugų įvairovę ir tiekti biologiniai produktai, susiję su sveikata, laisvalaikiu, žemės valdymu, atliekų valdymu, pašarais, pluoštu ir atsinaujinančia energija. Dėl tokio plataus spektro, naudos įgytų ir sektorius, ir visuomenė, jeigu būtų užtikrinta tinkama pusiausvyra tarp maisto produktų ir ne maisto produktų gamybos, didžiausią dėmesį skiriant BŽŪP prioritetų persvarstymui ir siekiant, kad valdžios institucijos nuosekliai šių prioritetų siektų;

14. mano, kad šis iš naujo apibrėžtas žemės ūkio sektorius atveria naujų verslo ir inovacijų galimybių Europos vertės grandinei;

15. mano, kad norint kuo geriau išnaudoti gamtos išteklius ir sukurti tvaresnį ir veiksmingesnį žemės ūkio sektorių, reikalinga tvirta žemės ūkio, bioekonomikos ir mokslo sektorių sąveika⁽¹⁾. Kalbant apie žemės ūkį kaip biomasės gamintoją energiniais tikslais, būtina užtikrinti deramą maisto produktų ir biomasės gamybos pusiausvyrą;

II. PROBLEMOS IR SĖKMĖS VEIKSNIAI

Problemos

pabrėžia, kad

16. pastangos sumažinti atotrūkį tarp praktikos ir mokslo yra itin svarbios, tačiau tiesiog sukūrus EIP neišsprendžiama problema, kaip užpildyti kultūrinę ir profesinę spragą tarp dviejų lygiaverčių pusių: 1) mokslininkų bendruomenės, kuri daugiausiai dėmesio skiria mokslinės bazės tobulinimui, mažai tirtų sričių moksliniams tyrimams, būsimoms ir kuriamoms technologijoms, įgūdžiams ir karjeros galimybėms bei mokslinių tyrimų infrastruktūrai, ir 2) verslininkų ir politikos formuotojų, kurie ieško būdų iš žinių gauti naudos ir sprendimų, kurie padėtų patenkinti visuomenės poreikius ir sukurti verslo galimybių. Abiems pusėms reikės palaikyti ryšius ir abi puses reikės skatinti;

⁽¹⁾ CdR 1112/2012 –EDUC-V-024 “Inovacijų vardan tvaraus augimo. Bioekonomika Europai”.

17. pasiūlytas EŽŪFKP siūlo keletą paskatų, kaip nustatyta 15, 16, 18, 20, 33, 36, 46, 53, 61, 62 ir 63 straipsniuose, tačiau jomis nebus pasinaudota, jei EIP žinių tarpininkas apie šias galimybes nepraneš valstybėms narėms prieš sudarant partnerystės sutartis ir nacionalinių ir (arba) regioninių kaimo plėtros veiksmų programų projektų rengimo proceso metu;

18. EIP nebus įtraukta į kaimo plėtros programas, jei nebus numatytas nacionalinis bendras finansavimas įvairiems inovacijų proceso etapams: 1) bendradarbiavimo (kad būtų sukurtos veiklos grupės) verslo vystymo srityje (kad būtų pradėtas įgyvendinti novatoriškas projektas); 2) žinių perdavimo ir konsultavimo paslaugų (siekiant įgyti kompetencijos ir pasinaudoti esamais mokslinių tyrimų rezultatais); 3) dalyvavimo kokybės sistemose (siekiant skatinti kurti naudą visuomenei ir siekti verslo rezultatų) ir 4) investicijų (finansinė parama tikslams pasiekti; našumas ir tvarumas);

19. iki šiol sudarytos penkios Europos inovacijų partnerystės:

a. vyresnių žmonių aktyvumo ir sveikatos, SEC(2011) 1028, priimta 2011 m. rugsėjo 1 d.

b. žaliavų, COM(2012) 82, priimtas 2012 m. vasario 29 d.

c. žemės ūkio našumo ir tvarumo, COM(2012) 79, priimtas 2012 m. vasario 29 d.

d. vandens, COM(2012) 216, priimtas 2012 m. gegužės 10 d.

e. pažangių miestų, C(2012) 4701, priimtas 2012 m. liepos 10 d.

ir visos yra svarbios 1) regionų ir vietos valdžios institucijoms, tačiau jų sėkmė priklauso nuo 2) regionų valdymo, paramos ir finansavimo. Vis dėlto iki šiol šiame procese regionų valdžios institucijos nebuvo kviečiamos dalyvauti.

Pagrindiniai sėkmės veiksniai

pabrėžia, kad

20. regionai ir kaimo bendruomenės gali atlikti lemiamą vaidmenį valdant ir bendrai finansuojant veiksmus, kurių imamasi pagal EŽŪFKP, ir kitas inovacijų skatinimo priemones. Šiuo metu jie yra nepakeičiami pritaikant paramos priemones prie konkrečių atitinkamo regiono žemės ūkio, aplinkos ir teritorinių ypatumų, tokiu būdu sudarant sąlygas veiksmingiau panaudoti Europos finansavimą;

21. regionai ir kaimo bendruomenės palankiai vertintų galimybę pareikšti savo nuomonę dėl prioritetų arba įgyvendinimo ir valdymo priemonių;

22. norint sėkmingai peržiūrėti bendrąją žemės ūkio politiką po 2013 m., įskaitant EIP, būtina sukurti daugiapakopio – ES, nacionaliniu, regioniniu lygiais – valdymo sistemą;

23. tikimasi, kad suinteresuotieji subjektai sudarys pagrindinę veiklos grupę, kuri toliau tirs žinių spragas, susijusias, pavyzdžiui, su technologijomis, verslo modeliais, organizacinėmis sistemomis, rinkodaros strategijomis, vartotojų poreikiais ir švietimu, ir šiuo tikslu jie jau norėtų turėti EŽŪFKP finansavimą; kitas jų žingsnis galėtų būti partnerių paieška ir įvairių sričių specialistų grupė, siekiant išnagrinėti, kaip bendradarbiaujama tarpvalstybiniu mastu, ir (arba) išnagrinėti turimą žinių bazę prieš susisiekiant su EIP tinklu dėl tolesnės paramos, tačiau šis žingsnis neturėtų būti privalomas;

24. regionų ar nacionalinis lygmuo palankiai vertintų kai kurias principą „iš apačios į viršų“ atitinkančias tvarumo arba našumo iniciatyvas, tačiau gali būti, kad tos iniciatyvos neatitiktų strateginiame įgyvendinimo plane ir daugiamečiame veiksmų plane (kurį, pasitarusi su Žemės ūkio mokslinių tyrimų nuolatinio komitetu ir Kaimo plėtros komitetu, paskelbė aukšto lygio iniciatyvinė grupė) nustatytų prioritetų; tačiau tai neturėtų kliudyti gauti paramą, nes tai atbaidytų dalyvius ir nutrauktų inovacijų spiralę pačioje pažeidžiamiausioje vietoje;

25. pradėdant inovacijų procesą ir siekiant pažangos būtinas tarpininkavimas inovacijų ir žinių srityse.

III. POLITINĖS REKOMENDACIJOS

Europos Komisijai

Europos Komisijai primygtinai rekomenduoja:

26. pripažinti svarbų vietos ir regionų valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų vaidmenį siekiant sėkmingos Europos žemės ūkio našumo ir tvarumo inovacijų partnerystės;

27. vietos ir regionų valdžios institucijas visapusiškai įtraukti į valdymo struktūras, skirtas šiai iniciatyvai skatinti ir stebėti;

28. pakviesti Regionų komiteto atstovą dalyvauti aukšto lygio iniciatyvinės grupės, kuri parengs EIP strategiją, ir Europos kaimo plėtros tinklo koordinavimo komiteto darbe siekiant užtikrinti, kad ši iniciatyva būtų įgyvendinama atsižvelgiant į realius vietos ir regionų valdžios institucijų poreikius;

29. įpareigoti valstybes nares į partnerystės sutartis įtraukti EIP įvairių sektorių tikslus;

30. apibrėžti sąvokas „didinti našumą“ ir „mažesnėmis sąnaudomis pagaminti daugiau ir geresnės produkcijos“;

31. kadangi EIP turėtų nagrinėti toliau nurodytus klausimus, leisti atsižvelgti į platų klausimų, susijusių su pirmine gamyba, išteklių valdymu, bioekonomika, tiekimo grandine, kokybe, maisto sauga ir vartotojais, spektrą;

32. pirmenybę teikti inovacijų programoms, užtikrinančioms žemės ūkio veiklos visoje Europoje išsaugojimą, užtikrinant, kad būtų įtraukti gyvulininkystės ūkių regionams, priemiesčiams, gamtinių kliūčių turinčioms teritorijoms ir vietos ūkių teritorijoms naudingi moksliniai tyrimai;

33. pirmenybę teikti principą „iš apačios į viršų“ atitinkančioms MVĮ inovacijų iniciatyvoms, o ne pramonės iniciatyvoms, kad būtų atkurta šiuo metu dėl skirtingų organizacinių lygmenų ir pajėgumo sutrikusi dalyvavimo pusiausvyra;

34. dėmesį skirti tvariam ūkininkavimui, našiam ūkininkavimui dėl naudojimosi moderniomis technologijomis, maisto švaistymo ir nuostolių po derliaus nuėmimo prevencijai bei atsakingam vartotojų elgesiui, nepamirštant didinti gamybos apimčių;

35. dėmesį skirti ES eksportui, žinių ir (bio)technologijų perdavimui, sąžiningam dalyvavimui atokiose vietose (metropolijose vykdomai arba mažos apimties) gamybai trečiojoje šalyse;

36. toliau stengtis gerinti pirminių gamintojų padėtį maisto produktų gamybos, perdirbimo ir platinimo grandinėje;

37. skatinant mokslininkus užpildyti inovacijų spragą siekti, kad reitinguojant žinių institucijas būtų įtrauktas tam tikro mokslinių tyrimų rezultatų panaudojimo praktikoje lygio kriterijus;

38. palankiai vertinti regionų, mokslinių tyrimų institutų ir branduolių europinius aukšto našumo ir tvaraus žemės ūkio tinklus, ragina Komisiją pripažinti tokių tinklų ir branduolių vaidmenį bei padėti verslininkams keistis žiniomis ir vietos, ir tarpregioniniu lygiu;

39. suteikti galimybę valstybėms narėms EŽŪFKP ir bendro regionų finansavimo lėšomis remti EIP tikslų ir uždavinių siekiančių veiklos grupių ankstyvojo etapo ir regioninę veiklą nepaisant, ar joms dalyvaujant konkursuose pasiseka gauti EIP tinklo paramą ar ne;

40. pritarti tam, kad veiklos grupės gali arba vykdyti veiklą vienos valstybės narės teritorijoje, arba turėti narių kelete valstybių narių ir trečiojoje šalyje;

41. kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos sukurti grupę, tais atvejais, kai „ūkininkai“ atitinka reikalavimus, nurodyti „ūkininkus ir gamintojų organizacijas“;

42. suteikti galimybę veiklos grupėms taip pat naudotis EŽŪFKP parama padengiant pirmines sąnaudas, pavyzdžiui, nustatant metodą, kaip spręsti techninį ar mokslinį klausimą arba pasinaudoti inovacija ir žinių tarpininko paslaugomis;

43. prieš įsteigiant aukšto lygio iniciatyvinę valdybą, SHERPA paramos grupę (darbo grupę), pagalbos tarnybą veiklos grupėms ir sekretoriatą, rengiantį strateginio įgyvendinimo planą, paskirti ryšių grupę, kuri propaguotų 1) EIP taikymą nacionalinėse kaimo plėtros programose, 2) iniciatyvos „Horizontas 2020“ galimybes remti mokslinių tyrimų projektus, keleto subjektų vykdomus projektus, novatoriškos veiklos branduolių kūrimą, inovacijų tarpininkus ir inovacijų centrus, 3) EIP tinklo infrastruktūrą ir ryšius ir 4) vietos grupėms skirtą vadovą (gaires).

Vietos ir regionų valdžios institucijoms

Vietos ir regionų valdžios institucijoms rekomenduojama:

44. remti dalyvavimą EIP ir jos programavimą EŽŪFKP veiksmų programose ir pasirengti steigti veiklos grupes;

45. rekomenduoti valstybėms narėms rimtai apsvarstyti galimybę kuo skubiau spręsti našumo, efektyvaus išteklių naudojimo ir tausumo klausimus ir tam skirti bent 10 % viso EŽŪFKP įnašo žinių perdavimo skatinimui ir žemės ūkio, miškininkystės ir kaimo vietovių inovacijoms;

46. intensyvuoti savo dalyvavimą nacionalinės ir Europos kaimo plėtros tinkle.

2012 m. lapkričio 30 d., Briuselis

*Regionų komiteto
Pirmininkas*

Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
